

РОЗДІЛ 4. ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ТА ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩАЕКОНОМІЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ЕКОСИСТЕМНИХ АКТИВІВ МІСЬКИХ ПАРКІВ
НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ КАРТУВАННЯ ПРИМОРСЬКОГО МІСТА ОДЕСИECONOMIC JUSTIFICATION OF ECOSYSTEM ASSETS OF CITY PARKS
BASED ON ANALYSIS OF MAPPING OF THE SEASIDE CITY OF ODESSA

У статті розглянуто рівень забезпеченості рекреаційними зеленими зонами причорноморського міста Одеси та проаналізовано їх рівень доступності для громадян у межах пішої ходи. Обґрунтовано економічне значення екосистемних активів міських парків та визначено певну кореляцію між забезпеченістю зеленими насадженнями районів міста та середньою вартістю житла. В той же час, ключовим фактором формування цін виступає розташування відносно морських рекреаційних ресурсів та історичного центру міста. Надано рекомендації стосовно підвищення економічної ефективності зелених зон в контексті їх рекреаційного значення для причорноморського регіону, який до того ж у найближчі роки задовольнятиме підвищений попит на відпочинок. Аналіз результатів картування свідчить про необхідність створення додаткових зелених зон, що потребує вдосконалення міських цільових програм з та додаткового фінансування.

Ключові слова: екосистемні активи, рекреаційні зелені зони, благоустрій, облік, межі доступності, Причорноморські міста.

The article examines the level of provision of recreational green areas in the Black Sea city of Odessa and analyzes their level of accessibility for citizens within walking distance. During the war, Odessa, among other Black Sea regions, preserved its recreational potential the most in the context of infrastructural support. Therefore, it becomes urgent to support and develop the natural recreational potential of the seaside towns of Odessa. During the research, the economic value of the ecosystem assets of city parks as an investment resource was substantiated. A certain correlation was determined between the provision of green spaces in the city's districts and the average cost of housing in the districts of the city of Odessa. At the same time, the key factor in price formation is the location relative to marine recreational resources and the historical center of the city. That is, the presence of green spaces in the immediate vicinity has its influence, but is not decisive. Increasing the economic value of green zones in shaping the attractiveness of territories and forming housing prices is of strategic importance for increasing the economic potential of city districts. With the help of intelligent design of parks, it is possible to increase the investment attractiveness of the district, and therefore influence the development of its infrastructure, recreational and cultural potential. Recommendations are provided regarding increasing the economic efficiency of green zones in the context of their recreational value for the Black Sea region, which will also satisfy the increased demand for recreation in the coming years. The analysis of mapping results shows the need to create additional green zones, which requires improvement of city target programs and additional funding. It is also determined that the city's target programs for the improvement of territories should contain strategies for each of the districts of the city, as well as specific planned measures for the development of green areas. To date, the reports of Odessa district administrations indicate different levels of implementation of the target program.

Key words: ecosystem assets, recreational green areas, landscaping, accounting, accessibility limits.

УДК 502.15:[911.375:712.253](477.74)(045)

DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.81-22>

Вернігорова Н.В.

м.н.с. відділу економічного регулювання природокористування,
Державна установа «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України»

Vernihorova Nataliia

State Organization "Institute of Market and Economic&Ecological Researches of the National Academy of Sciences of Ukraine"

Постановка проблеми. Екосистемні активи здебільшого розглядаються в контексті природних ресурсів, які мають значення для виробництва продукції. В той же час, багатство природного потенціалу природних територій дозволяє розглядати екосистемні активи і для природних територій загального громадського використання. Міські парки та сквери теж мають свої екосистемні активи, які приносять суспільству вигоди через формування екосистемних послуг, особливо рекреаційних та культурних.

Для приморських міст в сфері рекреаційного природокористування першочергова увага надається природним активам пляжних зон. В той же час екосистемами парків здатні підтримувати та посилювати статус курортних міст через підвищення пропозицій оздоровчого відпочинку у міському просторі. Розуміння просторового розташування

екосистемних активів парків та скверів дозволить більш комплексно будувати стратегії щодо розвитку туристичного потенціалу приморських міст України. У світлі військових подій, з-поміж Причорноморських регіонів України особливо актуальним є комплексний підхід щодо посилення рекреаційних можливостей Одещини [1; 2], яка у найближчі роки відбудови України візьме на себе основний рекреаційний попит. Дана проблема має зв'язок із завданнями щодо обліку зелених зон, а також вдосконаленнями міських програм благоустрою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Згідно словнику економічних термінів, активи – це «власність фізичних та юридичних осіб у вигляді рухомого й нерухомого майна, землі, лісових угідь, запасів корисних копалин, інших цінностей, які мають грошову вартість і використовуються їх власниками для виплати своїх зобов'язань іншим

фізичним чи юридичним особам» [3]. Згідно трактуванню відділом статистики ООН "Treatment of ecosystems assets in urban areas" (2019 p.), екосистемні активи визначаються як природні запаси, котрі забезпечують потік екосистемних послуг [4, с. 4] С.М. Белінська під екосистемними активами розуміє «просторові території, що містять поєднання біотичних і абіотичних компонентів та інших характеристик, що функціонують разом в єдиній екологічній системі» [5]. Розуміється, що саме екосистемні активи створюють екосистемні послуги і відповідні вигоди. Поняттю екосистемних активів та їх оцінці присвячені також роботи інших вітчизняних дослідників: Веклич О.О., Колмакова В.М., Патока І.В., Мішенін Є.В., Дегтярь Н.В., Соловій І.П., які можуть слугувати підґрунтям для розвитку поняття екосистемних активів в тематиці міських парків. На сьогоднішній день міські парки не розглядаються в економічному науковому дискурсі, і потребують організаційно-економічного вдосконалення з точки зору їх природних активів і користі яку вони приносять суспільству.

Постановка завдання. Метою статті є визначення специфіки поняття «екосистемні активи» у контексті міських парків та проведення облікового аналізу їх забезпеченості на прикладі приморського міста Одеси з використанням методу картування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Екосистеми парків та зелених зон міст мають місцеве значення у формуванні добробуту населення, і виконують функції громадських просторів. Крім того, екосистемні активи за змістом мають дуальну природу, тобто представляють одночасно природні активи та економічні активи [6]. Тому стосовно екосистемних активів міських зелених просторів доречно використовувати поняття «екосистемні активи територіальних громад», запропоноване О.О. Веклич, і яке означає «сукупність

нагромаджених і функціонуючих природних активів, що надають екосистемні послуги та мають грошову вартість, створюючи матеріальну й нематеріальну вигоду територіальній громаді як суб'єкту природокористування внаслідок права власності на них протягом деякого періоду часу» [6]. Виходячи з аналізу підходів до визначення поняття «екосистемні активи», можемо зазначити, що розглядаючи міський парк, екосистемним активом можемо визначити зелені насадження і сам ландшафт парку, який вміщує всі біотичні та абіотичні компоненти. В контексті тематики дослідження можемо запропонувати наступне визначення *екосистемних активів міських парків* – це сукупність природних компонентів парку та ландшафту, які надають екосистемні послуги для місцевих жителів та міста в цілому, і мають грошову вартість, створюючи матеріальні та нематеріальні вигоди на місцевому рівні. Схематично можна представити зв'язок екосистемних активів та міських парків та їх екосистемних послуг наступним чином (рис. 1).

Для досягнення цілей сталого розвитку міст та місцевих громад необхідне комплексне використання всіх видів місцевих ресурсів, в тому числі екосистемних активів та екосистемних послуг [7]. В Одеській області офіційно визначено 37 територіальних громад, з поміж яких виділено Одеську територіальну громаду з адміністративним центром місто Одеса [8]. В Одесі існує чотири адміністративні райони: Київський, Хаджибейський, Приморський та Пересипський. У таблиці 1 надамо узагальнену інформацію щодо забезпечення районів Одеси зеленими зонами.

Як бачимо з таблиці 1, забезпеченість населення районів рекреаційними зеленими зонами є недостатнім, і коливається від 2,8 м² на людину у Київському районі, до 3,8 м² на людину у Пересипському районі. Загальна площа зелених зон районів варіюється за наступними показниками:

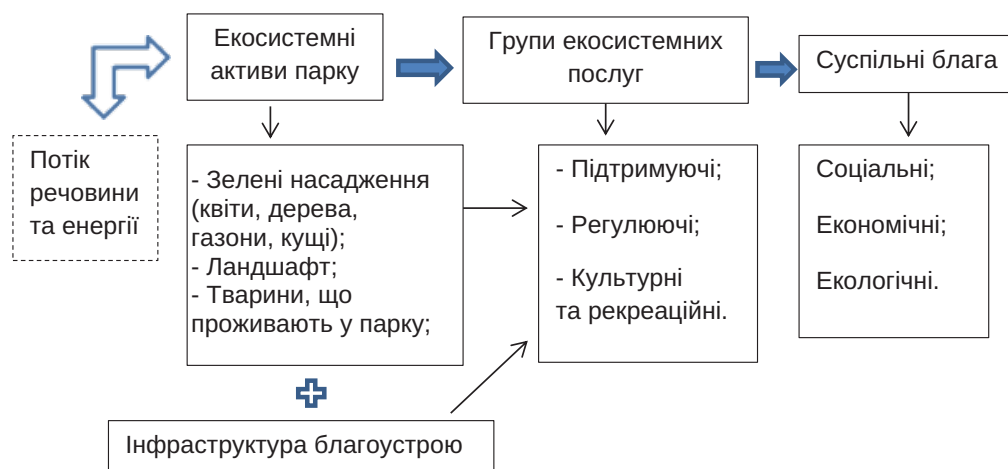

Рис. 1. Взаємозв'язок екосистемних активів, екосистемних послуг парків та суспільних благ

Джерело: власна розробка автора

Забезпечення зеленими зонами районів Одеської територіальної громади (станом на 2022 рік)

Район	Площа га	Кількість населення тис. осіб	Площа зелених насаджень разом, га	% від всієї площі	Забезпеченість зеленими насадженнями на 1000 осіб, га	Площа зелених насаджень рекреаційного значення, га	Забезпеченість зеленими насадженнями рекреаційного значення на 1000 осіб, га
Київський	4770	256,58	164,1182	3,4	0,64 га або 6,4 м ² на людину	71,1472	0,28 га або 2,8 м ² на людину
Хаджибейський	8970	242,9	154,0601	1,7	0,63 га або 6,3 м ² на людину	124,3689	0,5 га або 5 м ² на людину
Приморський	2420	259	230,5662	9,5	0,89 га або 8,9 м ² на людину	221,9601	0,9 га або 9 м ² на людину
Пересипський	2530	263	134,0278	5,3	0,5 га або 5 м ² на людину	100,1659	0,38 га або 3,8 м ² на людину
Всього	18690 га, або 186,90 км ²	1 021 480	682,7723	3,7	0,0007 га або 0,007 м ² на людину	517,6421 (2,8%)	0,0005 га або 0,005 м ² на людину

Джерело: розрахунки автора за даними [8; 9; 10; 11; 12; 13; 14]

від 5 м² на людину у Пересипському, до 8,9 м² на людину у Приморському. Згідно встановленим ВООЗ нормативам озеленення міст, площа зелених територій має складати 50 м² на людину [15]. Згідно ДБН Б.2.2-12:2018 «Планування і забудова територій», площа озелених рекреаційних територій у межах населених пунктів має становити [16]:

– загального користування – 7–17 м² / на людину;

житлових районів і мікрорайонів – 6–8 м² / на людину.

У більшості випадків (приблизно більше 95%), догляд за зеленими насадженнями здійснює КП "Міськзелентрест". З метою найкращого візуального представлення значного об'єму інформації щодо забезпечення зеленими насадженнями Одеси та їх доступності для громадян, в якості методу дослідження було обрано картування, або mapping, що в перекладі з Кембриджського словника означає «діяльність або процес створення малюнка чи діаграми, яка щось представляє» [17]. З метою розуміння повноти облікової інформації щодо зелених насаджень, було проведено порівняльний аналіз мапи зелених насаджень Приморського і частково сусіднього Хаджибейського районів за даними КП «Міськзелентрест», та даних Google Maps (рис. 2).

Як бачимо з рисунку 2, не всі наявні зелені насадження міста мають облік, а також отримують догляд з боку спеціалізованого підприємства. Серед позначених не облікових зелених насаджень наступні:

1 – зелена зона на схилах біля моря, від парку ім. Тараса Шевченка до житлового комплексу Aston Hall у Приморському районі;

2 – Сквер Героя Гамова у Хаджибейському районі.

Під час проведення дослідження виявились складнощі з пошуком облікової інформації, а саме: відсутні дані обліку зелених насаджень по районах Одеси (віднесення зелених насаджень по районах міста було проведено автором за допомогою аналізу карт Google Maps, даними КП «Міськзелентрест», та даних енциклопедії Вікіпедії щодо переліку вулиць районів міста). Крім того, було виявлено, що не по всіх зелених зонах Одеси є інформація щодо площ, стану та відомостей про балансоутримувачів. Так, у Приморському районі Одеси площа зелених насаджень найбільша серед всіх районів міста. Згідно обліку зелених насаджень КП «Міськзелентрест», даний район має найкраще забезпечення зелених насаджень доглядом.

Згідно аналізу звітів районних адміністрацій міста Одеси за 2022 рік, можемо сказати, що було проведено значний об'єм робіт у сфері соціальної політики, вирішення проблем комунального господарства та облаштування пунктів незламності і захисту переселенців [11; 12; 13; 14]. В той же час можемо помітити відсутність стратегій розвитку зелених зон на районному рівні. Виконання заходів благоустрою та розвитку зелених зон відбувається в рамках Міської цільової програми благоустрою міста Одеси на 2022–2026 роки. З метою підвищення ефективності виконання положень програми, рекомендуємо по-перше створити систему обліку зелених зон по районах міста, а по-друге складати річні плани розвитку зелених зон, які відповідатимуть положенням цільової програми.

У розвинутих країнах популярними є програми щодо забезпечення доступності парків, скверів

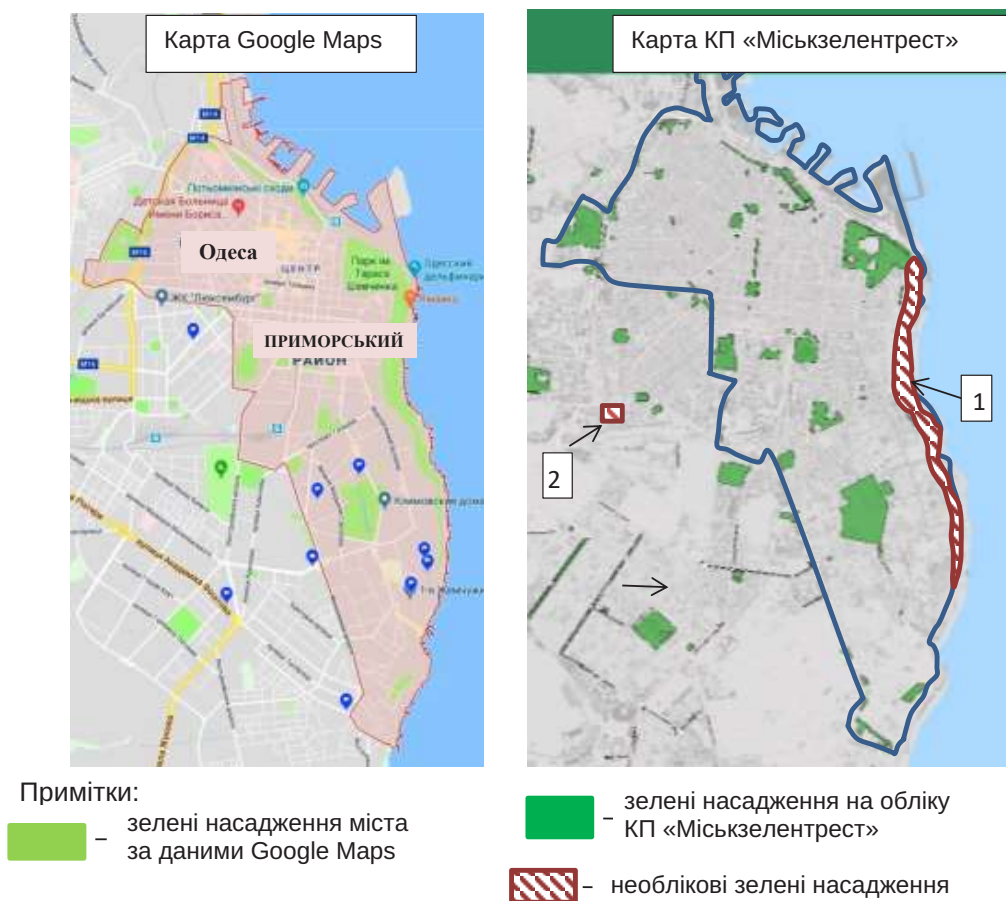

Рис. 2. Порівняльний аналіз мапи облікових зелених насаджень КП «Міськзелентрест», та даних Google Maps

Джерело: [10; 18]

та міських садів у межах 10-ти хвилин пішої ходи [19]. Даний підхід дозволяє створювати більш комфортні та соціально спрямовані зелені простори. Як свідчать дослідження, доступність зелених просторів міста пов'язана із покращенням психічного та фізичного здоров'я, а також розвитком соціального капіталу [20]. До того ж, Організація Об'єднаних Націй включає доступність зелених міських просторів до Цілі 11 Сталого розвитку – «забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст, інших населених пунктів» [21]. Тому вважаємо необхідним впровадження нових орієнтирів у забезпеченні зелених зон міст. Одним із них є доступність громадських зелених просторів. Дослідження щодо доступності зелених зон для жителів Одеси не проводились. Для наглядного представлення аналізу доступності парків та скверів міста проведемо візуалізацію територій що мають піший доступ до зелених зон та «дефіцитних» територій за допомогою методу картографування. У масштабі мапи Одеси важко візуалізувати відстані у 10 хвилинах пішої ходи та зобразити малі сквери, тому побудуємо мапи для районів міста. Стан доступності парків та скверів Примор-

ського і Хаджибейського районів представлено на рисунку 3.

Представлені на рис. 3 межі доступності міських парків Одеси, були побудовані за допомогою даних карти Google Maps, як це проводилось у дослідженні OECD. На карті Google Maps довільним чином було обрано по 5 точок навколо кожного парку, які знаходяться на відстані 10 хвилин пішої ходи. Ми поєднали ці точки у зони 10-хвилинної доступності шляхом екстраполяції. Представлені межі можуть мати погрішність, адже на продемонстрованій карті не видно точних адрес. Цифрами на рисунку позначено парки та сквери, а нижче подана інформація щодо точок замірів розташування 10-хвилинних меж доступності: 1 – Парк Перемоги; 2 – Парк «Артилерійський»; 3 – Преображенський парк; 4 – Парк ім. Шевченко; 5 – Стамбульський парк; 6 – Грецький парк; 7 – Дюківський сад; 8 – Савицький парк; 9 – парк імені Максима Горького; 10 – парк Юність; 11 – парк Космонавтів; 12 – парк «Азербайджан»; 13 – Алексеєвський сквер; 14 – Олімпійський сквер; 15 – парк «Олександрівський сквер»; 16 – Мечниковський сквер; 17 – Міський сад; 18 – Старобазарний сквер; 19 – парк Обласної Ради; 20 – парк на Михайлівській

Рис. 3. Межі доступності парків та скверів у 10 хвилинах пішої ходи, у Приморському та Хаджибейському районах Одеси

Джерело: складено автором на основі даних [10; 18]

Примітка:

— виділено зони навколо парків і скверів, з межами доступності до 10 хвилин пішої ходи;

— виділено дефіцитні території щодо пішої доступності до парків та скверів.

площі; 21 – парк «Серединський сквер»; 22 – сквер на 7-й станції Великого Фонтану.

З рисунку 3 можемо бачити, що у межах пішої доступності найбільш забезпеченим є Приморський район. У деяких випадках виділені межі пішої доступності сусідніх зелених зон можуть накладатись, що надає жителям мікрорайонів у виборі зеленої зони для відпочинку. В той же час, у Хаджибейському районі спостерігаємо перевагу дефіцитності територій щодо пішої доступності до зелених зон рекреації.

З господарського погляду, рекреаційні райони поділяються на два типи. В одному з них рекреаційне господарство домінує над усіма іншими галузями. Такі райони можна назвати **рекреаційно переважальними**. Однак у багатьох рекреаційних районах у структурі валового внутрішнього продукту рекреація і туризм є важливою, але не переважуючою складовою. Такі райони називаються **рекреаційно недостатніми**. З рисунку 3 можна сказати, що не беручи до уваги морський пляжний відпочинок, території розміщення загальноміських парків відпочинку є фактором рекреаційної переваги Приморського району, у порівнянні із сусіднім, Хаджибейським районом.

Київський район переважно складається з сельбищних зон, тому для нього актуальні зелені рекреаційні зони для різних категорій населення. Стан доступності парків та скверів у Київському районі Одеси представлено на рис. 4.

Цифрами на рисунку позначено парки та сквери, а нижче подана інформація щодо точок замірів розташування 10-хвилинних меж доступності: 1 – парк Юність; 2 – парк імені Максима Горького; 3 – сквер Академіка Корольова; 4 сквер Жюлі Лассан; 5 – сквер 9-ї станції Великого Фонтану; 6 – сквер на 7-й станції Великого Фонтану; 7 – сквер ім. Академіка Глушко; 8 – Меморіал героїчної оборони Одеси 411 батареї.

Як можемо побачити з рис. 4, Київський район має лише 2 парки – це Меморіал героїчної оборони Одеси 411 батареї, який у більшій мірі має історичне значення, ніж рекреаційне, та парк ім. Максима Горького, який відноситься у більшій мірі до Хаджибейського району, ніж Київського. У пішій доступності для громадян є лише невелике число скверів. Київський район можна характеризувати як дефіцитний щодо забезпечення доступними зеленими зонами для більшості громадян. Для даного району актуальним є вдосконалення міських програм озеленення з урахуванням цілей

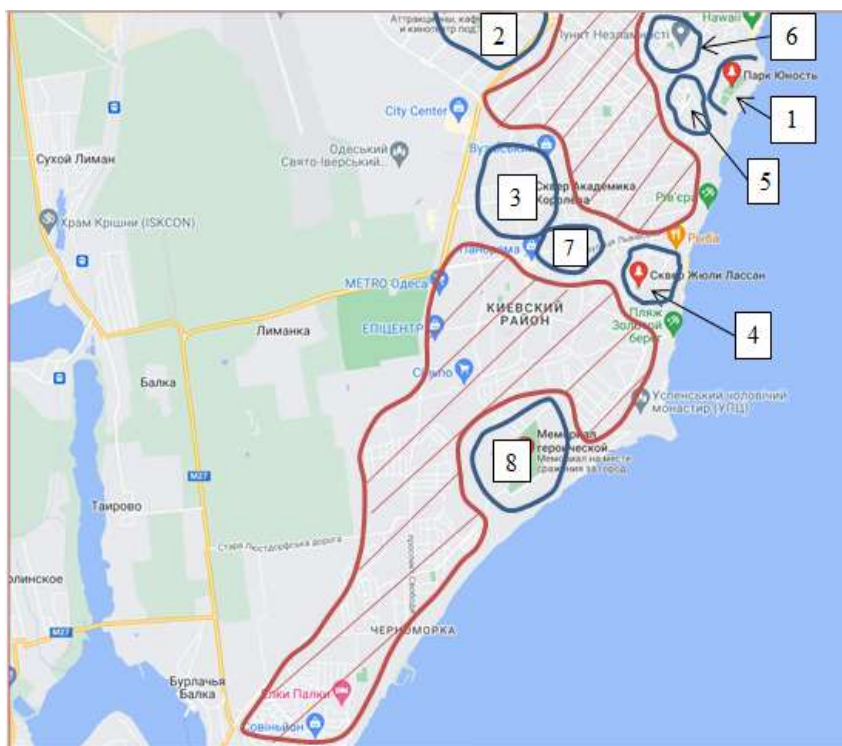

Рис. 4. Межі доступності парків та скверів у 10 хвилинах пішої ходи, у Київському районі Одеси

Джерело: складено автором на основі даних [10; 18]

Примітка:

— виділено зони навколо парків і скверів, з межами доступності до 10 хвилин пішої ходи;

— виділено дефіцитні території щодо пішої доступності до парків та скверів

щодо створення нових зелених зон у «дефіцитних» частинах.

Аналогічно розглянемо доступність парків та скверів у Пересипському районі Одеси (рис. 5).

Цифрами на рисунку позначено парки та сквери, а нижче подана інформація щодо точок замірів розташування 10-хвилинних меж доступності: 1 – сквер імені Старостіна; 2 – сквер Червоний; 3 – парк ім. Котовського («Лузанівка»); 4 – парк ім. Добровольського; 5 – Кримський бульвар; 6 – Молодіжний сквер.

Слід зазначити, що далеко не всі сквери, які є на балансі КП «Міськзелентрес», позначені на карті Google Maps. Тому межі доступності для наступних зелених зон були розраховані орієнтуючись на їх розташування згідно даних КП «Міськзелентрес»: 7 – сквер Лиманний; 8 – сквер ім. Плохого; 9 – сквер біля школи-інтернату № 1; 10 – Лісопарк на Шкодовій горі. Як бачимо з рис. 5, майже весь Пересипський район можна характеризувати як «дефіцитний», щодо доступності зелених рекреаційних зон для громадян. Можна зробити висновок, що для Пересипського району також є актуальним вдосконалення міських програм озеленення з урахуванням цілей щодо створення нових зелених зон у «дефіцитних» частинах району.

Згідно даним Форуму допомоги міським паркам (CITY PARKS FORUM), який проходив у рамках брифінгу American Planning Association, міські парки є перспективними об'єктами для інвестицій у місцевих громадах. Міські парки як екосистемний актив чинять позитивний вплив на економічну сферу міста, а саме: мають позитивний вплив на підвищення вартості нерухомості; позитивний вплив на збільшення прибутків муніципалітетів; сприяють утворенню соціального простору для пенсіонерів, подолання самотності; приваблюють працівників інтелектуальної сфери та творчих професій жити і працювати у близькості до парків через пропозиції активного і різноманітного відпочинку; конкурентна перевага житлового фонду з доступними парками на ринку нерухомості.

Вивчаючи дані щодо впливу міських парків на вартість житла у безпосередній близькості (дослідження США), можемо констатувати стійку тенденцію конкурентних переваг даного житла на ринку нерухомості. На створення Центрального парку Нью-Йорку було витрачено 13 млн. доларів. Для обґрунтування економічної значущості парків дослідження вартості житла біля Центрального парку з 1856 по 1873 рік вказало на збільшення

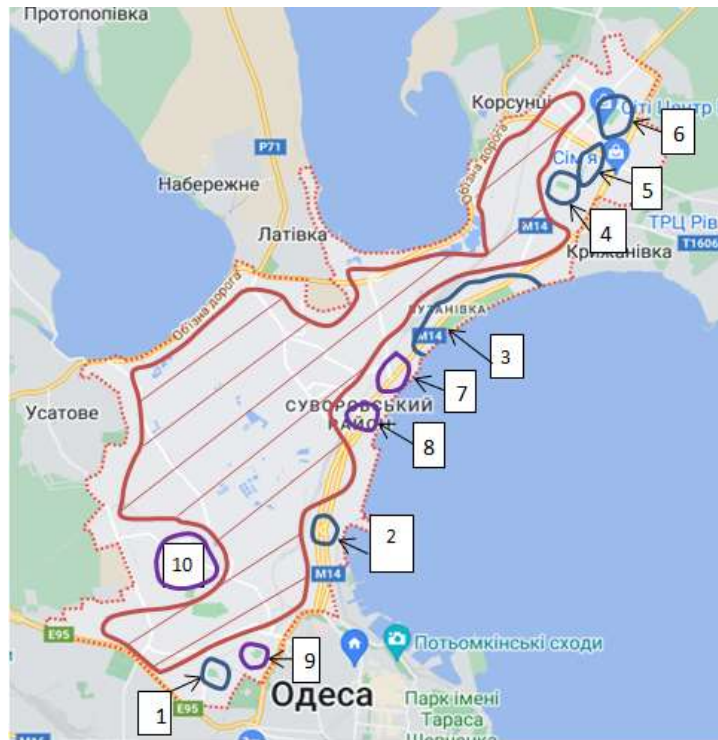

Рис. 5. Межі доступності парків та скверів у 10 хвилинах пішої ходи, у Пересипському районі Одеси

Джерело: складено автором на основі даних [10; 18]

Примітка:

- – виділено зони навколо парків і скверів, з межами доступності до 10 хвилин пішої ходи;
- – виділено дефіцитні території щодо пішої доступності до парків та скверів;
- – виділено зони навколо парків і скверів згідно з мапою КП «Міськзелентрест»

вартості нерухомості на 209 мільйонів доларів за 17 років.

У місті Чаттануга штату Теннессі, у 1980 створення низки парків та скверів сприяло збільшенню вартості майна більш ніж на 11 мільйонів доларів (збільшення на 127%). Створення Олімпійського парку в Атланті сприяло зростанню вартості житла зі 115 до 250 доларів за квадратний фут [22; 23]. Що стосується міста Одеси, то станом на червень 2023 року середня вартість житла по районах міста становить [24]: Приморський район – 48 038 грн/м²; Київський район – 35 815 грн/м²; Пересипський район – 27 951 грн/м²; Хаджибейський район – 32 162 грн/м². Можемо помітити певну кореляцію між рівнем середньої вартості житла по районах та доступністю зелених насаджень (рис. 6).

Можна побачити що кореляція спостерігається лише по трьом районам, крім Київського. Всі райони міста Одеси мають вихід до моря, і середня вартість житла за м² відрізняється майже у два рази у порівнянні з найбільш насиченим зеленими зонами Приморським районом. В той же час, даний фактор серед інших чинників, які впливають

на рівень вартості житла в Одесі не можна назвати суттєвим або домінуючим. Серед інших чинників можна виділити: розташування біля історичної центральної частини міста та близькість до моря. Похідним результатом підвищення вартості житла є підвищення надходжень до бюджету за рахунок підвищення податку на майно у житлових районах з найкращим озелененням [22; 23].

Згідно дослідженням Г.М. Шевченко, природні ресурси розділяються на активи та пасиви, де під природними активами розуміються «природні ресурси, в результаті залучення яких в економічну діяльність одержується вигода внаслідок збільшення чистих грошових потоків, як від їх прямого використання, так і від надання екосистемних послуг» [30]. Тобто міські парки підпадають під визначення природних, або екосистемних активів в обох випадках – при прямому залученні в економічну діяльність, так і просто продукуючи екосистемні послуги. Але через специфіку їх діяльності найбільша економічна ефективність досягається при забезпеченні якості групи культурних екосистемних послуг, до якої входять: рекреація, відпочинок, освітня та просвітницька діяльність, вра-

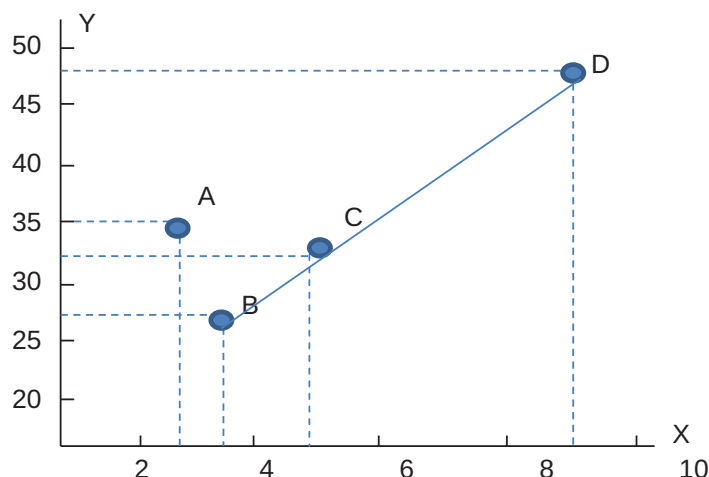

Рис. 6. Кореляція між забезпеченістю районів рекреаційними зеленими насадженнями (м² на людину) і вартості житла (грн/м²)

Примітка: по осі X – забезпеченість районів Одеси рекреаційними насадженнями м²/людину; По осі Y – середня вартість житла по районам Одеської міської територіальної громади (грн/м²); A – Київський район; B – Пересипський район; C – Хаджибейський район; D – Приморський район.

Джерело: складено автором

ження, натхнення та відчуття місця. Саме тому можна пропонувати наступні найбільш ефективні напрямки економічної діяльності:

Орендні відносини в сфері надання оздоровчих послуг на свіжому повітрі (фітнес, танці, лікувальна фізкультура, різні види йоги), з обов'язковим зеленим благоустроєм частини парку. В даному випадку передбачається лише облаштування літнього майданчику для занять який здається у користування, рекреаційним та спортивним закладам для проведення серії занять на свіжому повітрі. Всі заклади знаходяться за межами парку. Розвиток на прилеглих до майданчику територіях парку насаджень з особливими фітонцидними властивостями може стати передумовою збільшення кількості відвідувачів у літній період та популярності оздоровчих закладів;

Створення приморських рекреаційних парків з зеленими насадженнями особливого оздоровчого значення, які відкриті для відвідувачів, і мають на своїй території платні рекреаційні комплекси, і не обмежують доступ громадян на територію. В даному випадку вся територія парку є специфічним рекреаційним об'єктом, і сприяє підтримці туристичної сфери у холодну пору року. Рекреаційна якість таких парків значно та їх спроможність економічної підтримки для регіону залежить від специфіки зелених насаджень, а також можливостей до споглядання морських краєвидів. В економічному сенсі приморські парки є передумовою підвищення економічної активності

На сьогоднішній день відомий в Одеському регіоні відомі Приморський парк у Южному та Приморський парк Чорноморська, які є популярними місцями спокійного відпочинку. Значно посилити їх рекреаційні та лікувальні якості можна через розвиток насаджень ялівцю, лаванди, буркуну, та інших рослин з оздоровчим впливом.

Висновки з проведеного дослідження. У результаті проведеного аналізу звітів районних адміністрацій Одеси (Київської, Приморської, Хаджибейської та Пересипської), можна помітити відсутність стратегій розвитку зелених зон на районному рівні, що не дозволяє враховувати індивідуальні потреби районів у забезпеченні та підтримці зелених зон. З метою вдосконалення виконання заходів благоустрою та розвитку зелених зон в рамках Міської цільової програми благоустрою міста Одеси на 2022–2026 роки, рекомендуємо:

- по-перше створити систему обліку зелених зон по районах міста;
- по-друге складати річні плани розвитку зелених зон для районів міста, які відповідатимуть їх локальним потребам.

Облік зелених зон на районному рівні стане підставою для вдосконалення програм розвитку зелених зон Одеси, дозволивши виокремити локальні проблеми та потреби по районах міста.

Аналіз доступності міських парків та скверів у межах 10 хвилин пішої ходи показав, що найвища доступність зелених рекреаційних зон спостерігається у Приморському районі міста, в той час як

більшість територій Київського, Пересипського та Хаджибейського районів можна характеризувати як дефіцитні території щодо забезпеченості рекреаційними зеленими зонами. Рішенням для них може стати проектування інноваційних засобів збільшення площ зелених насаджень (площинне та вертикальне озеленення дахів, фасадів, шумозахисні стінки), а також озеленення покинутих територій і благоустрій самосівних зелених зон. Тому можна запропонувати вдосконалити міські програми озеленення, розділивши їх цілі і стратегії на два напрямки:

1 – підтримка існуючих зелених зон (благоустрій, капітальний ремонт, прибирання території та інше);

2 – створення нових зелених зон, або альтернативних зелених просторів з використанням новітніх прийомів озеленення в умовах дефіциту територій.

Як показав аналіз мапи міста Одеси, існує достатньо територій, жителі яких не мають пішої доступності до міського парку. До того ж, спостерігаємо концентрацію більшості відомих парків Одеси, що мають високий рекреаційний потенціал, саме у Приморському районі, в той час як у Київському маємо переважно сквери, і 2 парки, один із яких відноситься в більшій мірі до Хаджибейського району.

Тому в даному випадку можна говорити про соціальну нерівність жителів різних районів міст щодо доступності відпочинку у міських зелених зонах, а також якості цього відпочинку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Шевченко Г.М. Застосування кращих світових практик управління природними активами в повоєнному українському Причорномор'ї. *Причорноморські економічні студії*. 2023. Випуск 80. С. 147–155. DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.80-22>
2. Петрушенко М.М. Обґрунтування пропозицій щодо ініціювання блакитного зростання в українському Причорномор'ї. *Причорноморські економічні студії*. 2023. Випуск 79. С. 149–156. DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.79-23>
3. Словник економічних термінів. Активи підприємства. URL: https://pidruchniki.com/1228032462956/politekonomiya/slovník_ekonomichnih_terminiv_ekonomichna_teoriya_polite_konomiya
4. Wang J., Soulard, F., Henry, M., Grenier, M., Schenau, S., Barton, D., Harris, R., Chan, J.Y., Keith, D., Obst, C. United Nations Statistics Division. "Discussion paper 1.2: Treatment of ecosystems assets in urban areas. Paper submitted to the SEEA EEA Technical Committee as input to the revision of the technical recommendations in support of the System on Environmental-Economic Accounting, 2019. URL: https://seea.un.org/sites/seea.un.org/files/seea_eea_revision_wg1_discussion_paper_1.2_urban_areas_0.pdf [in English].

5. Белінська С.М. Землі сільськогосподарського призначення як екосистемні активи: напрями відображення в системі бухгалтерського обліку відповідно до світових економічних тенденцій розвитку екосистем. *Ефективна економіка*. 2020. № 2. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.2.85>

6. Веклич О.О. Сутнісна характеристика екосистемних активів територіальних громад. *Ефективна економіка*. 2020. № 5. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.5.17>

7. Патока І. Екосистемні активи природоохоронних територій громад: підходи до оцінювання. *Економіка природокористування і сталий розвиток*. 2021. № 10 (29). С. 51–60.

8. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 року № 720-р «Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Одеської області». URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-viznachennya-administrativnih-a720r>

9. Вулиці Одеси. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>

10. Зелені насадження міста Одеса. URL: <https://greencity.omr.gov.ua/zeleni-zonimap=13//46.4618071520893//30.710563659667972&&layer=1664656129424098568-1,100//2256057368125114076-1,100>

11. Київська районна адміністрація. URL: <https://omr.gov.ua/ua/city/district/kra/>

12. Пересипська районна адміністрація. URL: <https://omr.gov.ua/ua/city/district/sra/>

13. Приморська районна адміністрація Одеської міської ради. URL: <https://omr.gov.ua/ua/city/district/pra>

14. Хаджибейська районна адміністрація Одеської міської ради. URL: <https://omr.gov.ua/ua/city/district>

15. Городские зеленые зоны: краткое руководство к действию. Всемирная организация здравоохранения. URL: <https://www.euro.who.int>

16. ДБН Б.2.2-12:2018 «Планування і забудова територій». URL: <https://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2018/08/DBN-B22-12-2018.pdf>

17. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/mapping>

18. Парки Одеси. URL: <https://www.google.com>

19. Talia Kaufmann and all. Comparing access to urban parks across six OECD countries. OECD Regional Development Papers. DOI: <https://dx.doi.org/10.1787/4d17ce4c-en>

20. Hampton, K. N., Goulet, L. S., & Albanesius, G. Change in the social life of urban public spaces: The rise of mobile phones and women, and the decline of aloneness over 30 years. *Urban Studies*. 2018. № 52(8). P. 1489–1504.

21. United Nations. Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development. (United Nations Department of Economic and Social Affairs, 2015). URL: <https://sdgs.un.org/2030agenda>

22. BRIEFING PAPERS American Planning Association 122 S. Michigan Ave, Suite 1600, Chicago, IL 60603. URL: <https://www.planning.org>.

23. Crompton, John L. Parks and Economic Development. PAS Report No. 502. Chicago: APA. 2001.

24. Вартість квартир в Одесі. DOI: <https://dom.ria.com/uk/prodazha-kvartir/odessa/ceny>

25. Шевченко Г.М. Природні активи рекреаційно-туристичної сфери : монографія. Одеса : Астропринт, 2021. 176 с.

REFERENCES:

1. Shevchenko H.M. (2023). Zastosuvannia krashchykh svitovykh praktyk upravlinnia pryrodnyimi aktyvamy v povoiennomu ukrainskomu Prychornomorі [Application of the world's best practices in the management of natural assets in the post-war Ukrainian Black Sea region]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, vol. 80, pp. 147–155. DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.80-22>
2. Petrushenko M.M. (2023). Obgruntuvannia propozytsii shchodo initsiuvannia blakytynoho zrostannia v ukrainskomu Prychornomorі [Justification of proposals for the initiation of blue growth in the Ukrainian Black Sea region]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, vol. 79, pp. 149–156 p. DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.79-23>
3. Slovník ekonomických terminů. Aktyvy podnikání [Dictionary of economic terms. Enterprise assets]. Available at: https://pidruchniki.com/1228032462956/politekonomiya/slovník_ekonomichnih_terminiv_ekonomichna_teoriya_politekonomiya
4. Wang J., Soulard, F., Henry, M., Grenier, M., Schenau, S., Barton, D., Harris, R., Chan, J.Y., Keith, D., Obst, C. United Nations Statistics Division. (2019) "Discussion paper 1.2: Treatment of ecosystems assets in urban areas. Paper submitted to the SEEA EEA Technical Committee as input to the revision of the technical recommendations in support of the System on Environmental-Economic Accounting. Available at: https://seea.un.org/sites/seea.un.org/files/seea_eea_revision_wg1_discussion_paper_1.2_urban_areas_0.pdf [in English].
5. Belinska S.M. (2020) Zemli silskohospodarskoho pryznachennia yak ekosystemni aktyvy: napriamy vidobrazhennia v systemi bukhgalterskoho obliku vidpovidno do svitovykh ekonomichnykh tendentsii rozvytku ekosystem [Agricultural lands as ecosystem assets: directions of reflection in the accounting system in accordance with global economic trends in the development of ecosystems]. *Efektivna ekonomika*, no. 2. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.2.85>
6. Veklych O.O. (2020). Sutnisna kharakterystyka ekosystemnykh aktyviv terytorialnykh hromad. [Essential characteristics of ecosystem assets of territorial communities]. *Efektivna ekonomika*, no. 5. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.5.17>
7. Patoka I. (2021). Ekosystemni aktyvy pryrodookhoronnykh terytorii hromad: pidkhody do otsiniuvannia. [Ecosystem assets of nature conservation territories of communities: approaches to assessment]. *Ekonomika pryrodokorystuvannia i stalyyi rozvytok*, no. 10 (29), pp. 51–60.
8. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 12 chervnia 2020 roku № 720-r «Pro vyznachennia administratyvnykh tsentriv ta zatverdzhennia terytorii terytorialnykh hromad Odeskoi oblasti» [On the determination of administrative centers and approval of the territories of territorial communities of the Odesa region]. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-viznachennya-administrativnih-a720r>
9. Vulytsi Odessa [The streets of Odessa]. Available at: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
10. Zeleni nasadzhennia mista Odessa [Green areas of the city of Odessa]. Available at: <https://greencity.omr.gov.ua/zeleni-zoni#map=13//46.4618071520893//30.710563659667972&&layer=1664656129424098568-1,100//2256057368125114076-1,100>
11. Kyivska raionna administratsiia [Kyiv district administration]. Available at: <https://omr.gov.ua/ua/city/district/kra/>
12. Peresypska raionna administratsiia [Peresypsk district administration]. Available at: <https://omr.gov.ua/ua/city/district/sra/>
13. Prymorska raionna administratsiia [Primorsky district administration] Available at: <https://omr.gov.ua/ua/city/district/pra/>
14. Khadzhybeiska raionna administratsiia [Khadzhibey district administration]. Available at: <https://omr.gov.ua/ua/city/district/mra/>
15. Urban green spaces: a short guide to action. World Health Organization. Available at: www.euro.who.int
16. DBN B.2.2-12:2018 "Planning and development of territories". Available at: <https://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2018/08/DBN-B22-12-2018.pdf>
17. Cambridge Dictionary. Available at: <https://dictionary.cambridge.org/mapping>
18. Parks of Odessa. Available at: <https://www.google.com>
19. Talia Kaufmann and all. Comparing access to urban parks across six OECD countries. OECD Regional Development Papers. DOI: <https://dx.doi.org/10.1787/4d17ce4c-en>
20. Hampton, K.N., Goulet, L.S., & Albanesius, G. (2015). Change in the social life of urban public spaces: The rise of mobile phones and women, and the decline of aloneness over 30 years. *Urban Studies*, vol. 52(8), pp. 1489–1504.
21. United Nations. Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development (United Nations Department of Economic and Social Affairs, 2015). Available at: <https://sdgs.un.org/2030agenda>
22. BRIEFING PAPERS American Planning Association 122 S. Michigan Ave, Suite 1600, Chicago, IL 60603. Available at: <https://www.planning.org>
23. Crompton, John L. (2001). Parks and Economic Development. PAS Report No. 502. Chicago: APA.
24. The cost of apartments in Odessa. Available at: <https://dom.ria.com/uk/prodazha-kvartir/odessa/ceny/>
25. Shevchenko H.M. (2021). Pryrodni aktyvy rekreatsiino-turystychnoi sfery [Natural assets of the recreational and tourist sphere: monograph]. Odesa: Astroprint, 176 p.